

Tagovací systémy v knihovnách¹

Bc. Martin Čech, DiS. / Masarykova univerzita Brno / Informační studia a knihovnictví

Resumé:

Odborný článek se zabývá možností využití tagovacích systémů v prostředí knihoven, ať už na jejich webových stránkách či v online katalogu (OPAC). Představeny jsou základní charakteristiky tagovacích systémů, možnosti využití a výhody. Následuje detailní rozbor tří vybraných tagovacích systémů – pozornost je věnována praktickému přínosu pro knihovnické systémy. Služby jsou vyhodnoceny a porovnány. Součástí tohoto rozboru jsou i dva tagovací systémy, které reálně fungují v knihovnách – PennTags a tagovací služby v katalogu Beth.

Klíčová slova: trendy knihoven – tagovací systémy – opac 2.0 – knihovna 2.0 – tagování – folksonomie.

Summary:

The paper deals with a possibility of using tagging systems in the environment of libraries, their websites and online catalogues (OPAC). It introduces basic characteristics of tagging systems, the ways of its utilization and its advantages. It continues with a detailed analysis of three chosen tagging systems concentrating on their practical contribution to the library routine. The services are evaluated and compared. Integral parts of this analysis are also two tagging systems already used by libraries in practice – PennTags and tagging services in Beth catalogue.

Keywords: library trends – tagging systems – opac 2.0 – library 2.0 – tagging – folksonomy.

Úvod

Knihovny v současné době stále více využívají nových služeb, které přinášejí inovativní aplikace a služby, jejichž podstata je často spojována s Webem 2.0. Toto pojetí moderního knihovnictví a služeb v rámci něho je v odborné praxi nazýváno Knihovna 2.0. Popisovaný přístup v sobě slučuje různé možnosti využití nových aplikací: RSS, blogy, sociální sítě, Opac, instant messaging (Skype, ICQ), wiki, social bookmarking, podcasting aj. Všechny tyto trendy při vhodném a promyšleném použití podporují v rámci knihovnického prostředí uživatelské zapojení, interakci či efektivnější přístup k informacím.

Jednou z výše uvedených služeb, která má velký potenciál prosadit se v knihovnické praxi, jsou právě tagovací systémy. Mohou přinést mnoho výhod jak pro samotné webové stránky knihoven, tak je lze použít především v rámci knihovnických katalogů – jakožto vhodné doplnění taxonomických systémů.

Lze říci, že model Knihovna 2.0 a jeho služby je v současné době již dosti prosazovaný a minimálně velmi diskutovaný v odborné sféře. Zdá se, že doba, kdy se knihovníci bránili novým trendům pronikajícím pomalu do knihovnictví, je již dávno pryč a že i české knihovnictví vhodně reflektuje nové směry. Stále je však málo prostoru věnováno zásadním věcem, za které lze považovat detailní představení praktických přínosů jednotlivých řešení. Odborné články často informují jen o obecné teorii možného zapojení nových služeb.

¹ Závěrečná práce *Tagovací systémy v knihovnách* je upravena autorem pro potřebu časopisu *Knihovna – knihovnická revue*. Výchozí plná verze je dostupná z WWW: <http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Beth_-_tagov%C3%A1n%C3%AD/>.

Předkládaný článek se snaží analyzovat reálné možnosti praktického použití tagovacích systémů v knihovnách. V úvodu je osvětlena základní teorie, následně jsou rozebrány jednotlivé reálně fungující tagovací systémy. Tagovací aplikace jsou podrobeny rozboru, jsou představeny jak přínosy, tak negativa jednotlivých systémů.

Obecná charakteristika tagovacích systémů

Tagování (český ekvivalent je „štitkování“) chápeme jako uživatelské označování internetového obsahu (přidělování tagů/štitků), stejně jako navigační prvek, jenž je náhražkou či doplňkem klasického katalogového třídění (ontologií – taxonomie). Opakem taxonomie je folksonomie (volně uživatelsky definované přidělování klíčových slov, nejde o řízený slovník termínů), kam spadá právě tagování. Tagování je činnost přiřazování uživatelských klíčových slov k elektronickému obsahu, ať už textovému či multimediálnímu – zde neexistuje pro systém tagování žádná pevná hranice. Tagování internetového obsahu je v dnešní době dosti rozšířené a je součástí většiny současných sociálních či kolaborativních aplikací. V takovýchto systémech umožňuje získat informace o tom, jaké jsou zájmy uživatele (ostatních uživatelů), doporučuje možná relevantní témata a zdroje, jež jsou označovány a mohly by být zajímavé pro dané uživatele. Obyčejné uživatelské tagování přechází stále častěji v řadě internetových aplikací v sociální tagování. Rada firem a organizací doplňuje své webové stránky o tagovací systémy, které dopomáhají uživatelům k rychlé orientaci v obsahu webu (např. www.portalci.cz).

Tag je uživatelsky definované klíčové slovo či termín, jenž má relevantní návaznost k popisovanému obsahu, který má vyjadřovat. Pod těmito klíčovými slovy je informační zdroj či informační obsah zaznamenán, evidován, resp. vyhledáván ve službách, které takovouto práci s tagy umožňují. Vytváří se uživatelská klasifikace obsahu založená na klíčových slovech. Štítek umožňuje popsat jakýkoliv obsah, zdroj i formát obsahu. Tagy jsou proto logicky považovány za metadata a vhodné doplňkové systémy třídění.

Významným pojmem v systému tagování je tzv. tagové mračno (tag cloud). Jedná se o shluk tagů – graficky přehledně zobrazuje nejčastěji používané tagy daného uživatele, určitého zdroje či kategorie. Tagové mračno je orientačním a navigačním nástrojem při vyhledávání a umožňuje získat i vhodné informace o zdroji, jeho zaměření, zájmech uživatele. Základem je také abecední řazení tagů pro lepší orientaci v tagovém mračnu.

Jak již bylo uvedeno, tagging je úzce spojen se social bookmarkingem (sdílení záložek), ten je charakteristický shromažďováním a sdílením odkazů, stejně jako značením (taging). Právě budování tematických sbírek odkazů na nejrůznější dokumenty je spojeno s tagováním. Tagy vytvářejí kategorie, ve kterých se odkazy nacházejí. Jeden odkaz může být zařazen do libovolných kategorií dle relevance. Na základě těchto tagů je možné odkazy vyhledávat, identifikovat, propojovat a sdílet. K nejnámějším aplikacím tohoto druhu patří *CiteULike*, *Spurl*, *Del.icio.us*, *Jagg*, *Technorati*, *Connotea*, *Simpy*, *Digg* aj.

Z knihovnického pohledu přináší výše popsané nástroje možnost jednoduchým způsobem organizovat a kategorizovat internetové zdroje informací. Jsou alternativou pro hledání na internetu, neboť v takto uspořádaných sbírkách lze velmi účelně vyhledávat.

Tagování je oblíbené pro svou jednoduchost a efektivitu použití. Právě tyto dva podstatné rysy mohou přilákat uživatele k hledání informací v katalogu více než jen např. běžná klíčová slova. Uživatelé knihovny se mohou díky tagování spolupodílet na klasifikaci dokumentů v OPACu. Mohou v podstatě neomezeně přidělovat volná klíčová slova k položkám knihovního katalogu např. prostřednictvím virtuálních karet. Značení však lze aplikovat i na celý obsah knihovnického webu, což pomáhá veřejnosti při orientaci v tomto prostředí. Velkou výhodou je, že realizace a fungování uvedených služeb není pro knihovnu žádnou zátěží – minimální čas a náklady na implementaci a provoz. Knihovna tímto způsobem zapojuje uživatele, sdílí s nimi informace, a tím jim ukazuje, že jsou uživateli její součástí – rozvíjí se interakce. Knihovna za pomoci aplikace systému social bookmarkingu a tagovacích systémů může pozorovat určité aspekty virtuálního chování členů dané sféry, poznávat uživatelské zájmy či oblíbená témata.

Vytváření seznamů zdrojů, jejich štítkování a sdílení vede k objevování nových a zajímavých informací. Zapojením v těchto službách může knihovna získat relevantní tematické zdroje do svého fondu. Tyto zdroje pak případně dopomohou přilákat nové uživatele či ukotvit některé stávající, kteří doposud v knihovně (dig. knihovně) pociťovali určitou absenci témat (tematických zdrojů), o která se primárně zajímají. Navíc tagování vhodně doplňuje taxonomický systém katalogu o nové výrazy, které taxonomické systémy nemají možnost či nejsou schopny natolik flexibilně reflektovat.

Sdílení odkazů na zdroje informací a jejich hodnocení uživatelskými klíčovými slovy dává knihovně možnost získat přehled o případném využívání a oblíbenosti dokumentů v knihovním fondu i mimo něj. Knihovna se dozví, jaké tematické značení přidělují uživatelé jednotlivým zdrojům. Může velmi konkrétně vyzozorovat zaměření toho kterého uživatele či skupiny uživatelů. Samozřejmě v mezích legislativy, která problematiku využívání osobních údajů upravuje.

Přestože výhody tagování jsou jasné a široké, přináší tyto systémy i určité zápory či nedostatky. Mezi největší problémy patří nekonzistentnost termínů, obecnost tagování, subjektivnost uživatele, absence hierarchie, jazykové kontroly apod.

Běžné funkce a možnosti tagovacích systémů:

- Nejpoužívanější tagy
- Nejnovější tagy
- Tagové mračno
- Příbuzné tagy
- Moje tagy
- Předdefinované kategorie
- Vyhledávání
- Soukromé (utajené) tagy
- Sdílené tagy

Katalog Beth

Beth je alternativní elektronický katalog knihoven FF, FSS a PedF MU. Umožňuje nejen studentům, ale i pedagogům podílet se na tvorbě a úpravě záznamů dokumentů (anotace, recenze, poznámky, obsahy apod.). Lze vkládat nové záznamy informačních zdrojů (knih, webových stránek) a především je třídit dle vlastního uvážení – opatřovat štítky (tagovat). Za pomoci těchto tagů je možné jednoduše vyhledávat v katalogu (záznamech), sdílet a kategorizovat oštitkované obsahy katalogu. Štítky jsou přehledně zobrazovány, je možné lehce přecházet na obsahy opatřené zvoleným štítkem, a to za pomoci tagového mračna. Barevné rozlišení umožňuje opticky separovat osobní a veřejné štítky, stejně jako velikost písma tagu v mračnu poukazuje na četnost jeho použití v celém systému. Po kliknutí na daný tag je předložen seznam všech zdrojů opatřených tímto tagem.

Každý uživatel si na stránce vybraného libovolného tagu (přechod je možný např. kliknutím na tagové mračno) může tento tag nastavit jako soukromý a vytvářet si tak seznamy dokumentů, které vidí pouze on (soupisy literatury pro studijní účely, pro soukromou potřebu, seznamy knih k zakoupení apod.).

Jak již bylo částečně popsáno výše, charakter tagů v katalogu Beth může mít dvě podoby:

- Tagy veřejné jsou vidět kýmkoliv, bez nutnosti přihlášení. Zobrazují se v tagovém mračnu, lze je použít jako parametr při vyhledávání a je možné je tudíž i sdílet s jinými uživateli. Barva vlastních vytvořených tagů je zelená, barva cizích veřejných tagů je černá.
- Tagy soukromé jsou k náhledu jen přihlášenému uživateli – zobrazují se v tagovém mračnu za pomoci červené barvy. Nejsou indexovány pro vyhledávání, a tudíž nejsou ani

sdíleny. Soukromé tagy jsou využitelné pro vytváření soukromých seznamů zdrojů, které jiní uživatelé nemají vidět.

Každý nový tag je přednastaven jako veřejný, což znamená, že kdykoliv použijeme popis tímto tagem, zobrazí se k náhledu i pro ostatní uživatele, kteří jsou součástí systému. Změna na soukromý tag se provádí za pomoci odkazu „změnit tag na soukromý“ v levém horním rohu seznamu dokumentů, patřících k danému štítku. Tímto dojde k tomu, že takto označené štítky nejsou viditelné pro kohokoliv, resp. u katalogu Beth je toto nastaveno tak, že štítky nejsou viditelné pro nikoho kromě nás.²

Zhodnocení katalogu Beth

- Top nejpoužívanější tagy – NE
- Nejnovější tagy – NE
- Tagové mračno – ANO
- Příbuzné tagy jiných uživatelů – NE
- Moje tagy – ANO
- Definování kategorií – NE
- Vyhledávání – ANO
- Soukromé (utajené) tagy – ANO
- Sdílené tagy – ANO
- Automatické doporučování podobných tagů – NE

Použitelnost: pro jednoduchost systému není složité ho používat. Použití tagovacích funkcí je jednoduché a intuitivní. Lze plně využívat bez nutnosti návodu či instruktáže. Při tomto hodnocení se předpokládá alespoň minimální znalost práce s PC a internetem.

Provedení: jednoduché a srozumitelné funkční i grafické provedení.

Inovativní přístup: nepřináší žádný inovativní přístup v dané oblasti.

Využívání: systém využíván omezenou uživatelskou základnou. S ohledem na pojetí tohoto systému nelze mluvit o rozšířeném celosvětovém využívání, s čímž ruku v ruce souvisí úroveň provedení, použitelnost i inovativnost systému.

Primární využití: štítkování a vyhledávání informačních zdrojů pro potřeby studentů i pedagogů, implementované jako rozšíření funkčnosti katalogu.

Datum hodnocení: červen 2009

Systém PennTags

PennTags je sociální bookmarkingový nástroj pro vyhledávání, organizování a sdílení oblíbených online zdrojů. Členové společenství Pensylvánské univerzity mohou shromažďovat a udržovat URL, odkazy na články v časopisech, a záznamy v online katalogu a ve video online katalogu. Po přidání zdroje je možné je ihned organizovat – přiřazovat tagy a sdružovat tagy do projektů podle vlastních preferencí. PennTags slouží i jako úložiště pro různorodé zájmy a akademické komunity, a umožňuje lehce najít, za pomoci tagovacího systému, různá témata a uživatele. PennTags umožňuje přidat značky k vlastním příspěvkům, pomáhá uspořádat a vyhledávat.

² Pozn.: ve větě výše byl použit obrat „viditelné pro kohokoliv“, neboť některé tagovací služby umožňují nastavit, kteří uživatelé (např. jde o spolupracující skupinu či tematickou skupinu) mohou vidět naše osobní štítky.

Mimo barevného rozlišení vlastních a soukromých tagů poskytuje systém veškeré funkce, které byly popsány výše u katalogu Beth. Jde však ve své funkčnosti mnohem dál. Je možno tagy uspořádat do kategorií a podle toho vytvářet i tagová mračna, vytvářet shluky oblíbených tagů. Je možno odebírat RSS kanály pro vybrané tagy, takže jakmile je určitý zvolený tag kýmkoliv použit (přidělen), RSS čtečka uživateli tuto skutečnost oznámí. PennTags poskytuje propracovaný systém pořádání vlastních položek a sbírek zdrojů za pomoci tagování a jejich sdílení, pokud uživatel tuto potřebu má. Každý nový příspěvek lze jednoduše vkládat a stejně jednoduše popisovat v rámci procesu přidávání (podobně jako v rámci katalogu Beth), stejně jako s jeho pomocí zadávat parametry pro vyhledávání v katalozích univerzitní knihovny.

Je možné sledovat štítek s pomocí XML. Lze „vystopovat“ i autora určitých tagů či jeho kategorie. Je možno využít široké nabídky souvisejících tagů, které jsou nám automaticky předkládány na základě určitých pravidel. Pokud označíme určitý obsah štítkem jablko a přidáme taktéž ovoce i vitamíny, pak jsou tyto tagy považovány systémem za související. Což znamená, že na každé stránce pro určitou značku (jablko) si uživatelé mohou prohlédnout i seznam ostatních souvisejících značek, které jsou používány na místech, kde se vyskytuje značka jablko. Stejně tak je možné vidět počet míst, jež jsou opatřena např. oběma značkami (jablko + ovoce či jablko + vitamíny) či více značkami (jablko + ovoce + vitamíny) a dokliknout se na taková místa (články, obsahy). Toto umožňuje uživatelům najít nové relevantní zdroje a sdílet či cíleně prozkoumávat štítky ostatních uživatelů, najít nové související štítky apod.

Vhodné doplňkové řešení je i procházení PennTags podle URL, což mimo jiné následně souvisí i s využitím v rámci RSS.

Porovnejte funkčnost tagů, uvedenou výše, se systémem klasického katalogového vyhledávání za pomoci klíčových slov. Systém klíčových slov je v porovnání s tagováním určitě mnohem méně flexibilní a nemá rozšiřující možnosti.

Chceme-li zobrazit všechny příspěvky obsahující konkrétní značku, pak stačí zadat:

Obecně: http://tags.library.upenn.edu/tag/konkrétní_tag

Např.: <http://tags.library.upenn.edu/tag/blondýnka>

Chceme-li zobrazit všechny příspěvky obsahující více než jednu značku, pak zadáme:

Obecně: <http://tags.library.upenn.edu/tag/tag1+tag2>

Např.: <http://tags.library.upenn.edu/tag/žena+blondýnka>

Chceme-li zobrazit všechny příspěvky od jednoho uživatele:

Obecně: <http://tags.library.upenn.edu/uživatel>

Např.: <http://tags.library.upenn.edu/martinčech>

Chceme-li zobrazit všechny příspěvky od určitého vlastníka obsahující konkrétní značku:

Obecně: <http://tags.library.upenn.edu/uživatel/tag>

Např.: <http://tags.library.upenn.edu/martinčech/blondýnka>

Lze si také nastavit zacílené kanály, které vás budou informovat o nových tagovacích procesech, zvolit lze i pro konkrétní značku či značky od konkrétní osoby apod. Každá URL (viz příklady výše) má svůj RSS kanál, proto lze jednoduše zvolené URL sledovat svou RSS čtečkou.

Co se týká otázky zápisu značek, je každé klíčové slovo, které je odděleno mezerou, považováno za samostatný výraz, takže pokud je nutno napsat víceslovný pojem, lze použít spodní podtržítko či pomlčku mezi výrazy.

Zobrazit lze nejnovější tagy, tagy od vybraných uživatelů, předvolené kategorie tagů, zdroje označené vybranými tagy apod. Nabízeny jsou relevantní tagy, související klíčová slova, uživatelem použitá slova v minulosti, možnost kopírovat štítky jiného uživatele u určitého zdroje aj. Lze vkládat a štítkovat jakékoliv formáty zdrojů.

Plánovaný vývoj PennTags pro budoucnost: rozšířené statistické služby, DOI, RDF, podpora pro importy, rozšíření grafických funkcí systému, užší provázání s Del.icio.us, EndNote, RTF, Refworks, Bibtext apod.

Nejoblíbenější tagy (jejich použití je minimálně 75x) jsou v oblaku v horní části hlavní stránky. Kromě toho, že je tagovací systém integrovaný do knihovnických Opaců a navázán na informační fondy, jeden z největších přínosů PennTags je pravděpodobně sociální hledisko. Působí jako kolektivní úložiště pro akademické zájmy univerzitní komunity a sdílené značkování umožňuje efektivně rozvíjet vzájemný sociálně provázaný prostor.

Zhodnocení systému PennTags

- Nejpoužívanější tagy – ANO
- Nejnovější tagy – ANO
- Tagové mračno – ANO
- Příbuzné tagy jiných uživatelů – ANO
- Moje tagy – ANO
- Definování kategorií – ANO
- Vyhledávání – ANO
- Soukromé (utajené) tagy – ANO
- Sdílené tagy – ANO
- Automatické doporučování podobných tagů – ANO

Použitelnost: spíše jednoduchá, je třeba si zvyknout a zorientovat se v systému. Tento fakt pramení z mnohem větší propracovanosti systému a z šíře nabízených služeb a možností.

Provedení: jednoduché a srozumitelné funkční i grafické provedení.

Inovativní přístup: přináší mnoho inovativních přístupů, které byly rozebrány v textu výše. Pamatováno je i na rozvoj celého systému PennTags, což předpokládá i neustálý rozvoj a zlepšování tagovacích služeb, provázání na další funkce systému a jejich následnou optimalizaci.

Využívání: ze statistik zveřejněných PennTags vyplývá, že tagovací služby využívá široká akademická obec, denně přibude 27 nových zdrojů, které mají v průměru 4 štítky. Systém je pro svou koncepci dosti zažitý, je uživatelsky přívětivý, což přispívá k vysoké míře použití. Lze ho považovat za vzor nasazení uživatelsky orientovaných služeb do prostředí Opaců i univerzitní platformy. Jde mimo jiné o univerzitně-knihovnickou analogii Del.icio.us.

Primární využití: vyhledávání, štítkování, pořádání a sdílení informačních zdrojů pro potřeby studentů i pedagogů, implementované jako rozšíření funkčnosti v rámci univerzitních katalogů a informačních fondů.

Datum hodnocení: červen 2009

Služba Del.icio.us

Jak již bylo uvedeno výše, Del.icio.us byl inspirací při vývoji systému PennTags, není proto divu, že tento „otec“ všech tagovacích systémů, poskytuje všechny výše popsané služby a funkce, kterými se honosí (oproti katalogu Beth) právě PennTags. Službu Del.icio.us popíšeme tedy spíše již doplňkově, neboť vesměs vše již bylo řečeno v rámci

PennTags, pozornost bude zaměřena především na odlišnosti a specifika užívání a uživatelského prostředí.

Del.icio.us používá nehierarchický kategorizační systém na bázi klíčových slov, ve kterém mohou uživatelé tagovat každou ze svých záložek libovolným počtem klíčových slov, které si sami určí dle obsahu. Stejně jako u PennTags je možné se podívat na entity od všech uživatelů pro danou záložku (např. <http://delicious.com/tag/záložka>). Opět je možné zobrazit tagy od určitých uživatelů, kategorizovat, zobrazovat předvolené výpisy tagů, síťové odznaky, používat RSS zdroje pro tagy apod. Vše je určeno k optimalizaci třídění, sdílení, vyhledávání, pořádání a procházení sbírek zdrojů.

Štítkování je na Del.icio.us podstatou celého systému, proto je mu podřízeno veškeré zobrazování a vyhledávání odkazů. Del.icio.us je postaven na propracovaném systému vyhodnocování přiřazených štítků, což přináší možnost vypočítávat a definovat, které odkazy (zdroje) určití uživatelé evidují a doporučují. Nejde však o diktát štítků, jde o podpůrnou funkci. Uživatel má plnou svobodu v tom si vybrat jakékoliv štítky, k nimž chce dostávat podobné odkazy, dle hodnocení systému. Vše je samozřejmě doplněno službami RSS kanálů. Systém jde dál i ve způsobech kategorizace (svazování tagů), a to pokud máme větší množství štítků či při jejich vyhledávání (prohledávání). Zobrazeno je, kolik uživatelů si určitý zdroj uložilo a jakými tagy jej opatřilo. Del.icio.us, stejně jako PennTags, umí vhodně poradit. Konzistence přidělování štítků je částečně ovlivňována našeptávačem. Nejen své, ale i cizí tagy lze filtrovat pomocí několika tagů současně, k nimž je nabízena opět určitá sada podobných tagů. Mohu posílat ostatním uživatelům či přátelům upozornění ke sdílení, či naopak zakázat veřejné prohlížení svých sbírek. Mezera mezi tagy je považována za oddělitko dvou různých tagů.

Del.icio.us nabízí aplikační rozhraní, díky němuž vzniká velké množství rozšiřujících aplikací (<http://delicious.com/help/thirdpartytools>). Např. nástroj Bookmarks in Suggest umožňuje na základě souvisejících tagů doporučit www stránky, jež by pro uživatele mohly být zajímavé. Rozšířené jsou i moduly pro tvůrce stránek (např. tagometr, savebuttons). Del.icio.us pamatuje i na automatické štítkování formátů zdrojů (odkazů) – filetype.

Mračno tagů je defaultně řazeno podle abecedy. Lze upravovat nastavením zobrazení tagů, které byly použity x-krát (např. minimální použití tagu pro zobrazení definujeme na 10krát). Lze skrývat tagy nejen pro četnost použití, ale lze definovat, že nás nezajímají tagy, které nejsou svázány s další značkou/-kami, což najde uplatnění tam, kde má uživatel již velké množství tagů. Takto lze i čistit své seznamy značek – promazávat.

Zhodnocení služby Del.icio.us:

- Nejpoužívanější tagy – ANO
- Nejnovější tagy – ANO
- Tagové mračno – ANO
- Příbuzné tagy jiných uživatelů – ANO
- Moje tagy – ANO
- Definování kategorií – ANO
- Vyhledávání – ANO
- Soukromé (utajené) tagy – ANO
- Sdílené tagy – ANO
- Automatické doporučování podobných tagů – ANO

Použitelnost: intuitivní ovládání, jednoduché uživatelské rozhraní, možnost uživatelského přizpůsobení a využití mnoha variant k dosažení uživatelského uspokojení a interakce.

Provedení: jednoduché a srozumitelné funkční i grafické provedení.

Inovativní přístup: neustálé doplňování a rozšiřování systému o nové funkce a moduly pro provázání s dalšími službami.

Využívání: celosvětově nejpoužívanější záložkovací a tagovací systém pro sdílené organizované zdroje. Využití se díky rozšiřujícím modulům přesouvá do řady podobných či spolupracujících služeb a aplikací.

Primární využití: vyhledávání, štítkování, pořádání a sdílení informačních zdrojů bez ohledu na stanovení primární uživatelské základny.

Datum hodnocení: červen 2009

Celkové závěrečné zhodnocení

Nejvhodnější řešení tagovacího systému, s ohledem na využití v knihovnickém prostředí, se jeví z výše uvedených právě systém PennTags. Důvody jsou následující. PennTags vychází velkou měrou ze systému Del.icio.us, takže má většinu jeho funkcí a možností, které jsou uživatelsky prověřené. Aplikace PennTags je navíc orientovaná či přizpůsobená na prostředí knihovnické a akademické sféry, a tudíž koresponduje s charakterem a obecnou podstatou katalogu, resp. s jeho funkcemi či požadavky na funkčnost služeb. Proto doporučuji knihovnám, které plánují nasazení tagovacího systému do svého webu či katalogu, plnou inspiraci v koncepci i kvalitě služeb tagovacího systému PennTags. Služby, jejich výhody a možnosti použití i implementace byly již popsány výše, tudíž na ně tímto odkazuji.

V čem je tedy výhoda tagů? Přínos je v úplně nových možnostech – nebojte se je využít. Mimo soubor základních tagovacích funkcí, jež jsou dnes standardem nejen ve specializovaných službách určených pro social bookmarking, ale i v blozích, na informačních serverech v katalogích knihoven apod., doporučuji využít především funkce zobrazování nejnovějších tagů, možnost uskupovat a organizovat tagy do uživatelem navolených kategorií, ze kterých lze lehce produkovat dané tagové mračno. Náhled na příbuzné tagy by taktéž neměl chybět.

Vhodné je pro knihovní katalogy implementovat i systém automatického doporučování podobných štítků či tagů, které s určitým štítkem použijí jiní uživatelé – to by mělo taktéž částečně přispět k větší konzistenci přiřazovaných termínů. Alespoň v ostatních službách tohoto typu jsou právě k podpoře zvýšení konzistence hesel používány shora uvedené funkce či postupy.

Vhodné je taktéž rozšíření o služby RSS – odebírání změn u jednotlivých, uživatelsky zvolených tagů. Stejně jako odebírání RSS kanálů, jež by nás mohly informovat o veškeré štítkovací činnosti námi vybraných uživatelů.

Výše popsané služby lze považovat v případě dobrého technického i metodického nastavení za efektivní rozšíření knihovnického katalogu, záleží však na samotných provozovatelích systému, aby rozhodli, zdali je vhodné navrhované změny realizovat. Je jasné, že knihovnické katalogy nejsou specializovanými systémy či službami v měřítku např. Del.icio.us, což však neznamená, že by měly být ve svých funkcích pozadu. Vždyť se podívejme na možnosti, které přináší pro uživatele právě systém PennTags, a to navíc v ryze akademickém prostředí. Zde je však také zásadní otázkou to, zda uživatelé té které knihovny plně využijí popisované služby a možnosti. Odpověď na otázku získáme jen díky praktické aplikaci.

Použité zdroje:

- ČECH, Martin (ed.). *Library 2.0 – Knihovna 2.0* [online]. ©2008 [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://library20.webnode.cz/>>.
- icio.us.com* [online]. [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://Del.icio.us.com>>.
- KALOUS, Miroslav. 3 důvody, proč využívat Delicious. In *Míla & Míra (milamira.cz) – dvojediný blog Míly a Míry o tématech kulturních a politických* [online]. 2006- [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.milamira.cz/mira/internet/3-duvody-proc-vyuzivat-Del.icio.us/>>.
- ZANDL, Patrick. O významu tagů a tagování : tagy se jako navigační prvek objevují na webu stále častěji. Fungují. A jak vlastně? In *Čertoděj : čertovské věci o Web 2.0 a web trendech* [online]. 28. dubna 2007 [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://certodej.mypublicsquare.com/view/o-v-znamu-tag-a>>.
- NEUMAN, Pavel. Budoucnost tagování se odehraje na Flickru. In *BuzzMag : Startupy, Web 2.0, social média, sítě, byznys, ...* [online]. 1. května 2008 [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://buzzmag.cz/budoucnost-tagovani-se-odehraje-na-flickr-01-05-2008/>>.
- Tag (metadata). In *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <[http://en.wikipedia.org/wiki/Tag_\(metadata\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Tag_(metadata))>.
- Tag editor. In *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Tag_editor>.
- KORBEL, Jan. Lesk a bída tagování. In *Jan Korbel* [online]. 14. března 2007 [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://jankorbel.cz/2007/03/14/lesk-a-bida-tagovani/>>.
- ALLEN, Laurie; WINKLER, Michael. PennTags : Social Bookmarking in an Academic Environment. In *DLF Fall Forum 2006 : presentations, November 8-10, 2006 – Boston, USA* [online]. Washington, DC : Digital Library Federation, 2006 [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.diglib.org/forums/fall2006/presentations/winkler-2006-11.pdf>>.
- WEINBERGER, David. PennTags – When card catalogs meet tags. In *Many-to-Many* [online]. June 10, 2006 [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <http://many.corante.com/archives/2006/06/10/penntags_when_card_catalogs_meet_tags.php>.
- PennTags* [online]. Philadelphia : University of Pennsylvania, 2004-2005 [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://tags.library.upenn.edu/>>.
- Ústřední knihovna FF MU. *Beth – rozšířený katalog* [online]. aktual. 2009 [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://knihomol.phil.muni.cz/katalog>>.
- VAISHAR, Antonín. Folksonomie. *Inflow : information journal* [online]. 2008, vol. 1, č. 1 [cit. 2009-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.inflow.cz/folksonomie>>. ISSN 1802-9736.